



# CUM FINANȚĂM TRANZIȚIA JUSTĂ?

Utilizarea fondurilor europene pentru reducerea impactului disponibilizărilor de la Complexul Energetic Oltenia

**Autori** Alexandru Mustață, Laura Nazare, Dan Dobre  
**Tipar** Azero  
**Grafică** Lavinia Vereș

**Bankwatch România**

Bulevardul Regina Maria, nr. 98, O40125, București, România  
031 438 24 89  
alexandru.mustata@bankwatch.org  
www.bankwatch.ro



**Dreptul de proprietate intelectuală și finanțare**

Raportul „Cum finanțăm tranziția justă?” a fost redactat de către Bankwatch România, care deține dreptul de proprietate intelectuală asupra analizei.

Raportul a fost publicat în februarie 2020.

This project is part of the European Climate Initiative (EUKI) of the German Federal Ministry for the Environment, Nature Conservation and Nuclear Safety (BMU). The publication has been produced with the financial assistance of the European Union. The content of this publication is the sole responsibility of CEE Bankwatch Network and can under no circumstances be regarded as reflecting the position of the European Union or of the Federal Ministry for the Environment, Nature Conservation and Nuclear Safety (BMU)

[www.euki.de](http://www.euki.de)

Supported by:



Federal Ministry  
for the Environment, Nature Conservation  
and Nuclear Safety



European  
Climate Initiative  
EUKI



based on a decision of the German Bundestag

# Cuprins

Introducere	<b>2</b>
Sinteză	<b>4</b>
Disponibilizări la CEO	<b>5</b>
Evoluția demografică	<b>8</b>
Proiecte POR în Gorj	<b>12</b>
Proiecte POS DRU în Gorj	<b>14</b>
Concluzii și Recomandări	<b>16</b>

# Introducere

**Perspectivile Complexului Energetic Oltenia (CEO) pe termen mediu și lung nu sunt încurajatoare – toate costurile companiei sunt în creștere. Cele mai importante sunt cele legate de poluare. În 2018, cele patru termocentrale au avut peste 13 milioane de tone de emisii de dioxid de carbon verificate<sup>1</sup>.**

Pentru fiecare tonă, compania trebuie să achiziționeze un certificat ETS tranzacționat pe o piață dedicată, al cărui preț mediu în 2019 a fost de 25 euro<sup>2</sup>. Dacă prețul mediu al electricității pe piața la termen din România a fost de 237 de lei/MWh în 2019<sup>3</sup>, iar unitățile CEO emit aproximativ o tonă de dioxid de carbon pentru fiecare MWh produs, observăm că jumătate din această sumă încasată de CEO va fi cheltuită pentru a compensa pentru poluarea produsă, costurile având o evoluție mult mai rapidă decât a prețurilor.

Compania plătește în continuare împrumuturile în valoare de sute de milioane de euro pentru a-și moderniza unitățile astfel încât să reducă poluarea<sup>4</sup>, în principal prin construirea instalațiilor de desulfurare. O nouă serie de investiții pentru reducerea emisiilor de oxizi de azot a fost necesară pentru a putea respecta limitele de poluare și mai stricte care vor intra în vigoare în iunie 2021. Mai mult, toate cele zece cariere ale Complexului care alimentează termocentralele rămân fără cărbune și trebuie extinse pentru a-și putea continua activitatea. Chiar dacă patru dintre acestea beneficiază deja de hotărâri de guvern pentru exproprierea terenurilor cu fonduri de la bugetul de stat, exploatarea terenurilor nu a demarat atât de rapid precum era planificat, necesitând proceduri birocratice complexe. Hotărârile de Guvern vizează oricum doar terenurile – familiile expropriate trebuie să fie compensate pentru ce se află pe terenuri (locuințe, păduri, uzufuct pentru plantații etc.) din bugetul CEO. În plus, utilajele folosite pentru a exploata cărbunele în aceste cariere sunt învechite și multe au nevoie de reparații costisitoare.

În acest context, județul Gorj nu se poate baza pe exploatarea cărbunelui pe termen mediu și lung pentru susținerea economiei și a unui număr semnificativ de locuri de muncă. Creșterea costurilor este resimțită în toată Uniunea Europeană, anticipându-se că până în 2030 nici o unitate pe lignit nu va mai fi profitabilă (până în 2025 în cazul huilei)<sup>5</sup>.

Uniunea Europeană nu poate impune statelor membre mixul energetic național, însă de-a lungul ultimelor două decenii acestea au adoptat prin Consiliul European obiective din ce în ce mai ambițioase. Având în vedere impactul asupra mediului al sectorului energetic, aceste obiective au repercusiuni directe asupra strategiilor naționale de producere, distribuire și consum ale energiei. Cea mai importantă a fost adoptată recent, în decembrie 2019, Uniunea Europeană luându-și angajamentul că va atinge neutralitatea climatică până în 2050<sup>6</sup>. La scurtă vreme a fost adoptat Pactul Ecologic European, care are scopul de a „mobiliza investiții publice și a contribui la deblocarea de fonduri private prin intermediul unor instrumente financiare ale Uniunii Europene, în special InvestEU”, ducând la investiții în valoare de cel puțin 1.000 de miliarde de euro<sup>7</sup>.

O parte importantă a acestui Pact este Mecanismul pentru Tranziție Justă, care va mobiliza investiții de cel puțin 100 de miliarde de euro în perioada 2021–2027 din bugetul Uniunii Europene, co-finanțat de statele membre și prin contribuții de la Banca Europeană de Investiții și din programul InvestEU. În propunerea Comisiei Europene, mecanismul este alcătuit din trei elemente:



### Fondul pentru Tranziție Justă (FTJ)

va fi inclus în Politica de Coeziune și va avea alocate 7,5 miliarde euro. Pentru fiecare euro atras din acest Fond, statele membre vor cheltui între 1,5 și 3 euro din Fondul European de Dezvoltare Regională și Fondul Social European, astfel că valoarea totală a FTJ va fi între 30 și 50 de miliarde de euro în perioada 2021–2027. Fondul este destinat regiunilor unde un număr semnificativ de persoane lucrează în industria minieră sau unde funcționează industrii cu emisii mari de gaze cu efect de seră. De exemplu, FTJ va putea fi folosit pentru a susține dezvoltarea competențelor lucrătorilor pentru piața muncii și IMM-uri, dar și pentru noi oportunități economice care să creeze locuri de muncă în aceste regiuni. De asemenea, FTJ va susține investițiile importante pentru tranziția către energia curată, de exemplu pentru creșterea eficienței energetice.

### O schemă dedicată în InvestEU

pentru a mobiliza până la 45 miliarde de euro în investiții private dedicate acestor regiuni. De exemplu, poate fi vorba despre proiecte pentru decarbonizare, diversificarea economică a regiunilor, energie, transport și infrastructură socială.

### Un instrument al Băncii Europene de Investiții

pentru împrumuturi pentru sectorul public care va mobiliza între 25 și 30 de miliarde euro pentru investiții în infrastructura de energie și transport, rețele de termoficare sau renovarea clădirilor. Comisia Europeană va înainta o propunere legislativă pentru acest instrument în martie 2020.

Există așadar o serie de oportunități pentru diversificarea economiei în județul Gorj, însă acestea vor fi disponibile doar dacă sunt luate măsuri concrete pentru reducerea impactului pe care industria locală îl are asupra climei. **Condiția pentru a accesa fondurile din Mecanismul pentru Tranziția Justă este elaborarea unui plan teritorial privind tranziția justă (valabil până în 2030) care să fie coerent cu tranziția către economia neutră climatic.** Planul va enumera provocările de ordin social, economic și de mediu și va detalia nevoile și măsurile pentru diversificare economică, recalificare și restaurarea mediului.

În ciuda disponibilizărilor repetate efectuate de Complexul Energetic Oltenia în ultimii ani și a omniprezenței schimbărilor climatice pe agenda publică, nu a existat până acum o inițiativă strategică pe termen lung care să identifice soluții la această problemă. Recent, 13 primari din Gorj au trimis o scrisoare prim-ministrului pentru a solicita înființarea unui mecanism Investiție Teritorială Integrată (ITI), însă aceasta nu a propus o schimbare a statu-quo-ului în direcția decarbonizării economiei din județ. Din contră, autorii scrisorii menționează explicit că doresc ca industria cărbunelui să funcționeze pentru o perioadă cât mai îndelungată de timp, în ciuda condițiilor pentru finanțarea tranziției<sup>8</sup>. În continuare, autoritățile locale nu privesc închiderea industriei cărbunelui până în 2030 în termeni concreți, dorind doar să atragă fonduri pentru a finanța proiecte individuale fără a avea o viziune integrată pe termen lung.

1 Registrul European al emisiilor de gaze cu efect de seră, [https://ec.europa.eu/clima/policies/ets/registry\\_en#tab-0-1](https://ec.europa.eu/clima/policies/ets/registry_en#tab-0-1)

2 <https://sandbag.org.uk/carbon-price-viewer/>

3 <https://www.opcom.ro/pp/home.php>

4 <http://www.energynomics.ro/ro/boza-noile-norme-de-poluare-ar-putea-scoate-ceo-din-piata/>

5 <https://www.carbontracker.org/reports/apocalypse-now/>

6 <https://www.digi24.ro/stiri/externe/ue/ue-poate-implementa-acordul-verde-chiar-daca-polonia-a-ramas-in-afara-obiectivului-pentru-2050-1230967>

7 <https://www.caleaeuropeana.ro/parlamentul-european-srijina-pactul-ecologic-european-insa-avetizeaza-ca-va-modifica-orice-prpuneri-legislative-pentru-ca-europa-sa-atinga-neutralitatea-climatica-pana-in-2050/>

8 [https://pandurul.ro/articol/13-primari-din-gorj-scrisoare-catre-premierul-orba\\_120282.html](https://pandurul.ro/articol/13-primari-din-gorj-scrisoare-catre-premierul-orba_120282.html)

# Sinteză

Observând că politicile din ultimele două decenii ce au vizat județul Gorj nu au dus nici la decarbonizarea economiei, nici la diversificarea acesteia, **raportul de față propune o analiză a modului în care au fost cheltuite fondurile europene din perioada de alocare 2007-2013, înainte de a începe planificarea strategică pentru următoarea perioadă de finanțare europeană, ce acoperă perioada 2021-2027, și înainte de a accesa noile instrumente disponibile.**

**Acest raport își propune să evidențieze modul în care au fost folosite fondurile europene pentru a reduce costurile sociale ale disponibilizărilor din cadrul Complexului Energetic Oltenia, prin recalificare și reintegrare pe piața muncii. Aceste proiecte au fost finanțate prin Programul Operațional Regional și Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013. Interesul pentru această perioadă de finanțare se datorează faptului că efectele acesteia ar trebui să fie deja vizibile, iar analiza acestor rezultate ne poate oferi o serie de bune practici sau, din contră, practici neproductive pentru viitoarea perioadă de finanțare 2021 – 2027.**

**Lipsa datelor în ceea ce privește rezultatele proiectelor finanțate din fonduri europene face ca analiza acestora să poată fi făcută uitându-ne pe de o parte la câteva exemple relevante în acest sens și pe de altă parte la evoluția statistică a datelor demografice din județul Gorj, pentru a observa dacă au fost înregistrate schimbări după implementare și dacă există o relație cauzală. Mai mult, 2007 – 2013 a fost prima perioadă de finanțare de după adererea României la Uniunea Europeană, având astfel un rol important în ameliorarea disparităților dintre regiunile noilor state membre și alte regiuni din state membre dezvoltate.**

**Raportul se încheie cu o serie de recomandări adresate factorilor de decizie, formulate în primul rând pentru ca prioritățile programelor din următoarea perioadă de finanțare să fie strâns legate de nevoile imediate ale zonei.**

# Disponibilizări la CEO

Complexul Energetic Oltenia (CEO) este o societate înființată la 31 mai 2012, în urma deciziei<sup>9</sup> Guvernului României de reorganizare a sectorului energetic, prin fuziunea prin contopire a Societății Naționale a Lignitului Oltenia și a celor trei companii producătoare de energie pe bază de lignit: Complexul Energetic Rovinari, Complexul Energetic Turceni și Complexul Energetic Craiova.

Numărul de angajați ai companiei a înregistrat un declin important, ajungând în prezent (31.12.2019) la un număr total de **12.829 de angajați**<sup>10</sup>, mai puțin de o treime din cât înregistrau cele trei societăți împreună în 1994, adică **45.000 de angajați**<sup>11</sup>.

În urma răspunsului primit la cererea de acces la informații publice adresată Agenției Județene pentru Ocuparea Forței de Muncă Gorj (AJOFM Gorj), situația disponibilizărilor de la Complexul Energetic Oltenia (sau a companiilor care au fuzionat formând Complexul Energetic Oltenia în 2013) începând cu anul 2007 până la reorganizare este următorul:

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
SNL Oltenia	0	0	472	254	603	0
CE Rovinari	0	0	39	113	42	0
Ce turceni	0	0	149	187	0	121

Astfel, potrivit datelor AJOFM Gorj, din anul 2007 și până în 2012, anul reorganizării și, ulterior, înființării Complexului Energetic Oltenia, au fost disponibilizate 1980 de persoane. În perioada 2013-2016, numărul de personal angajat în activitatea de exploatare minieră s-a redus cu 2.659 de persoane și înregistrează o continuă scădere proporțional cu reducerea activității în acest sector. În plus, din totalul de 4.639 de persoane disponibilizate în această perioadă, 4.335 au fost trecute în evidențele AJOFM Gorj ca șomeri înregistrați, acestea fiind acele persoane înscrise la agenția pentru ocuparea forței de muncă în a cărei rază teritorială își au domiciliul sau reședința în vederea obținerii unui loc de muncă. Dintre acestea, 2.814 persoane au fost înregistrate ca șomeri de lungă durată, adică acele persoane fără loc de muncă pe o perioadă mai mare de 12 luni, în cazul persoanelor cu vârsta de minimum 25 de ani, respectiv pe o perioadă de 6 luni de zile, în cazul persoanelor cu vârsta cuprinsă între 16 ani și până la împlinirea vârstei de 25 de ani.

Persoanele disponibilizate de la Complexul Energetic Oltenia sau de la societățile care au fuzionat formând CEO au beneficiat de indemnizație de șomaj pe o perioadă de maximum 24 luni, în funcție de vechimea în muncă, stabilită potrivit reglementărilor în vigoare, precum și de un venit lunar de completare, sume plătite din bugetul asigurărilor pentru șomaj. Doar 104 persoane din totalul disponibilizaților au beneficiat de măsuri de integrare pe piața muncii și de protecție socială.

<sup>9</sup> <http://www.legex.ro/Hotararea-1024-2011-115869.aspx>

<sup>10</sup> <http://ceoltenia.ro/job-uri/locurile-noastre-de-munca/>

<sup>11</sup> <http://bankwatch.org/sites/default/files/coal-jobs-fraud.pdf> pg. 27;

## În ceea ce privește numărul de angajați ai carierelor, scăderea a fost semnificativă: de la 12.589 în 2013 la 7.053 în 2017.

Activitatea minieră a CEO era realizată de 7.053 mineri în 13 cariere în 2017, producând 22,5 milioane de tone de cărbune, o scădere semnificativă de 7,2 milioane de tone față de anul 2012, atunci când compania a fost înființată. Productivitatea minieră a fost de 3.190 tone/angajat în 2017, o creștere substanțială de la 1.778 tone/angajat în 2013, dar foarte departe de nivelul de productivitate al companiilor care funcționează în alte state membre UE<sup>12</sup>. La o primă vedere, putem spune că CEO aproape și-a dublat productivitatea în 5 ani.

Practic, CEO a reușit să extragă cantități similare de cărbune având un număr mai mic de angajați și nu prin investiții în modernizarea dotărilor tehnice sau prin eficientizarea procesului de extracție. Astfel, creșterea productivității s-a făcut în detrimentul minerilor a căror sănătate a început să fie pusă în pericol din cauza faptului că efectivele acestora sunt sub minimul necesar pentru unele activități. Numeroase accidente de muncă au avut loc în ultimii ani, acest lucru fiind pus pe seama disponibilizărilor făcute pentru a crește productivitatea<sup>13</sup>.

Sindicatul din CEO și-au manifestat nemulțumirile în repetate rânduri în ceea ce privește săptămânile cu șapte zile lucrătoare care duc la epuizarea angajaților și lipsa investițiilor în utilaje<sup>14</sup>.

Corpul de control al prim-ministrului a inspectat activitatea Complexului Energetic Oltenia din ultimii ani, urmărind cum a fost condusă compania în perioada recentă din punct de vedere financiar și administrativ. **A rezultat astfel un raport privind controlul efectuat la societatea Complexul Energetic Oltenia SA<sup>15</sup> care nu a fost făcut în mod oficial public, însă a apărut în presă în luna iunie 2019. Câteva din principalele teme abordate:**

- Numiri în Directorat cu încălcarea legislației privind guvernarea corporativă: trei membri ai Directoratului CEO au fost puși în funcții încălcând OUG 114/2011 și OUG 109/2011.
- Cartel la contracte de transport și de pază: cele 20 de firme de transport și 8 firme de pază cu care lucrează CEO au fost selectate prin negociere fără o invitație prealabilă la o procedură de ofertare, încălcând legea 99/2016.
- Cărbune mai puțin și de o calitate mai slabă: în 2018 producția de energie electrică a CEO a scăzut cu 5% față de anul precedent, în timp ce consumul de cărbune a crescut cu 5% față de același an.
- Prețul dublu plătit pentru certificatele de CO2: în 2017 și în 2018 CEO a achiziționat mai puțin de jumătate din certificatele de CO2 la timp, restul au fost achiziționate în cursul anului următor la un preț aproximativ dublu.



Acest raport prezintă și o schimbare de perspectivă în ceea ce privește eficiența companiei autodeclarată de către conducerea CEO. În privința stocurilor de cărbune din 2017 până în prezent, CEO a asigurat mai puțin cărbune decât necesarul stabilit prin hotărâri de guvern. Spre exemplu, prin HG 760/2017, la data de 28.02.2018, CEO ar fi trebuit să dispună de 1.590.800 t de lignit, aceștia având în stocuri doar o treime – 544.006 t. Mai mult, din cantitatea de cărbune declarată de CEO (care era deja sub limită) o parte semnificativă din stocurile de cărbune aparțineau Administrației Naționale a Rezervelor de Stat și Problemelor Speciale (ANRSPS) – CEO declarându-le ca fiind parte a stocurilor proprii. Stocurile de cărbune ale ANRSPS sunt destinate pentru situații de urgență: deși acestea se află în depozitele administrate de CEO, ele nu ar trebui să fie folosite de către acesta. Astfel, decalajele între cantitatea de cărbune declarată de către CEO și cea faptic existentă pun și mai mult sub semnul întrebării capacitatea companiei de a funcționa eficient.

În ceea ce privește productivitatea, în anul 2018 CEO a folosit cu 5,38% mai mult cărbune pentru a produce cu 5,1% mai puțină electricitate față de anul precedent. Liderii CEO au pus acest fapt pe seama calității din ce în ce mai slabe a lignitului extras din carierele pe care le administrează, fapt vizibil și prin adaosul mai mare de hidrocarburi pentru ardere. Un alt efect al calității slabe a cărbunelui au fost opririle accidentale care reprezintă costuri suplimentare pentru companie. Toate aceste opriri accidentale au rezultat într-un total de energie care nu a mai fost produsă de 91.490 MWh (0.6% din producția anuală de 14.143.196 MWh), cumulând pierderi bănești de 39.436.294 RON în decursul anilor 2017 și 2018<sup>16</sup>.

Previziunile în materia măsurilor de disponibilizare colectivă sunt sumbre. Planul de disponibilizare publicat în Anexa 5 la Ședința Adunării Generale Extraordinare a Acționarilor arată că în 2017 au fost disponibilizate peste o mie de persoane, numărul total al angajaților ajungând de la 14.308 la 13.245, iar în 2018 încă 200 de angajați au fost disponibilizați. Acest trend descendent al numărului de angajați ai CEO nu este un fenomen nou; așa cum am arătat mai sus, numărul angajaților la CEO este trei ori mai mic față de 1994<sup>17</sup>.

Mai mult decât atât, închiderea a patru mine de lignit planificată pentru perioada următoare va duce la creșterea considerabilă a numărului de disponibilizări: Husnicioara – închidere până la sfârșitul lui 2024 cu un număr total de 661 persoane angajate; Rovinari – închidere începând cu 2021 cu un număr total de 1.234 persoane angajate; Peșteana – închidere în 2024 cu un număr total de 1.146 persoane angajate; Lupoaia – închidere în 2027 având un număr total de 954 de persoane angajate<sup>18</sup>.

12 <https://bankwatch.org/wp-content/uploads/2018/06/Jobs-study-june-2018-update-ENG-CEE-Bankwatch.pdf>, pag 51

13 [https://www.pandurul.ro/articol/helu-rosca-mi-se-ndoiaie-de-ce-zice-aga\\_114132.html](https://www.pandurul.ro/articol/helu-rosca-mi-se-ndoiaie-de-ce-zice-aga_114132.html) sau [https://www.pandurul.ro/articol/vil-ceanu-catre-boza-mandru-de-stirile-cu-oamenii-c\\_115306.html](https://www.pandurul.ro/articol/vil-ceanu-catre-boza-mandru-de-stirile-cu-oamenii-c_115306.html)

14 [https://www.pandurul.ro/articol/mineri-putini-si-obositi-sindicalist-urmeaza-zile-\\_105241.html](https://www.pandurul.ro/articol/mineri-putini-si-obositi-sindicalist-urmeaza-zile-_105241.html)

15 <http://www.actualingorj.ro/wp-content/uploads/raport.pdf>

16 <http://www.actualingorj.ro/wp-content/uploads/raport.pdf> pg. 81

17 <https://economie.hotnews.ro/stiri-energie-23290431-nereguli-uriase-complexul-energetic-oltenia-descoperite-corpul-control-premierului-directorul-general-putea-demis.htm>; <https://www.ceoltenia.ro/job-uri/locurile-noastre-de-munca/>

18 <http://bankwatch.org/sites/default/files/coal-jobs-fraud.pdf> pg. 28;

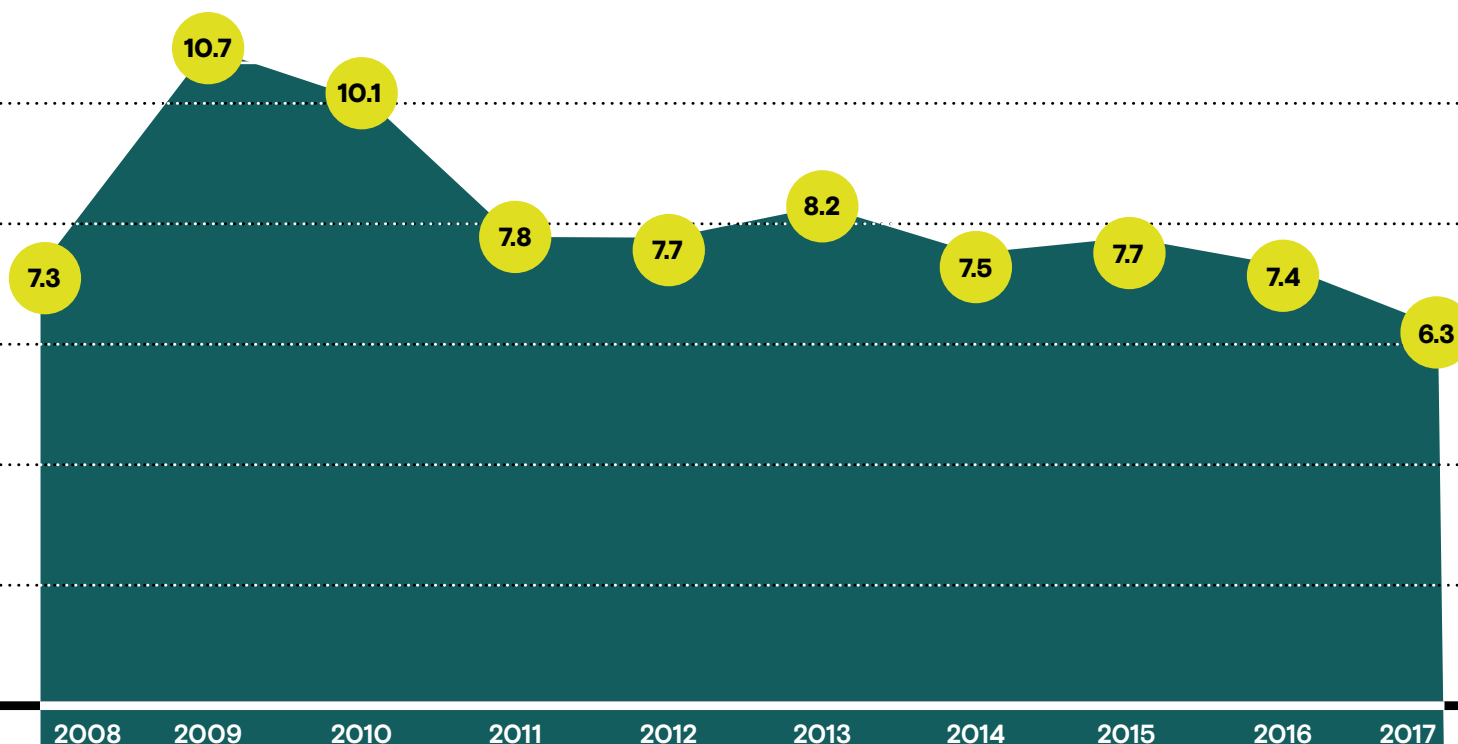
# Evoluția demografică

Potrivit datelor Institutului Național de Statistică<sup>19</sup>, județul Gorj înregistrează o descreștere considerabilă a populației în ultimele două decenii. Deoarece sporul natural este în medie de șapte ori mai mic decât numărul plecărilor cu domiciliul, putem conchide că **declinul demografic se datorează într-o măsură semnificativă migrației în căutarea unui loc de muncă.**

Programul de restructurări din cadrul Complexului Energetic Oltenia, dar și lipsa de alte locuri de muncă disponibile în regiune au avut un rol important. La fel ca în multe regiuni ale țării, familiile care nu au reușit să își găsească locuri de muncă decente în Gorj au fost nevoite să migreze în alte județe sau în străinătate.

Deși rata șomajului a rămas constantă după criza economică (între 7% și 8%, comparativ cu peste 10% în perioada crizei economice), numărul salariaților a scăzut în perioada 2012 – 2017. Deoarece ambele numere sunt raportate la totalul populației active, observăm că scăderea aparentă a șomajului se datorează de asemenea migrației, având în vedere faptul că numărul salariaților nu a crescut.

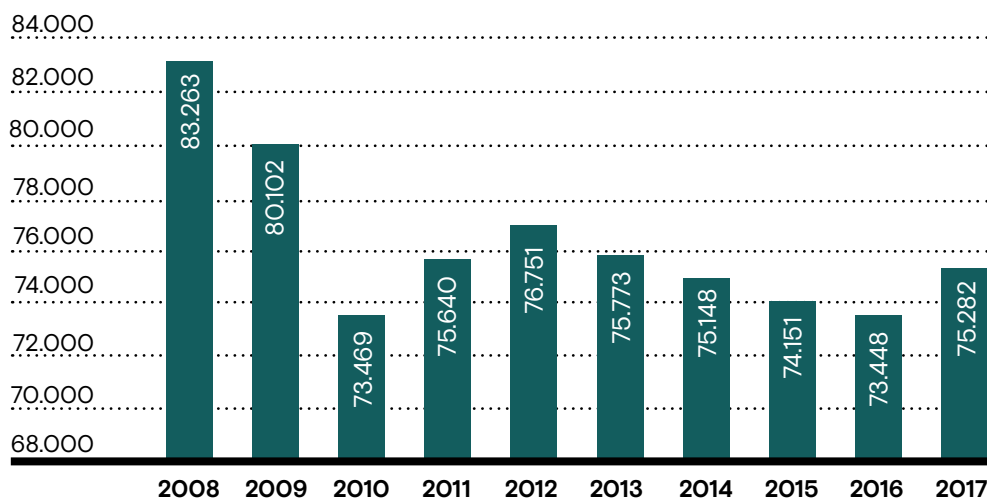
## ↓ Rată șomaj în județul Gorj



În ceea ce privește efectivul salariaților la nivel de județ, adică numărul de salariați angajați cu contract de muncă/ raport de serviciu, pe durată determinată sau nedeterminată, în program complet sau parțial, din anul 2007 acesta a scăzut treptat (exceptând perioada de după criza economică). Însă, în 2017, numărului salariaților a crescut la aproape de valoarea maximă înregistrată după criza economică.

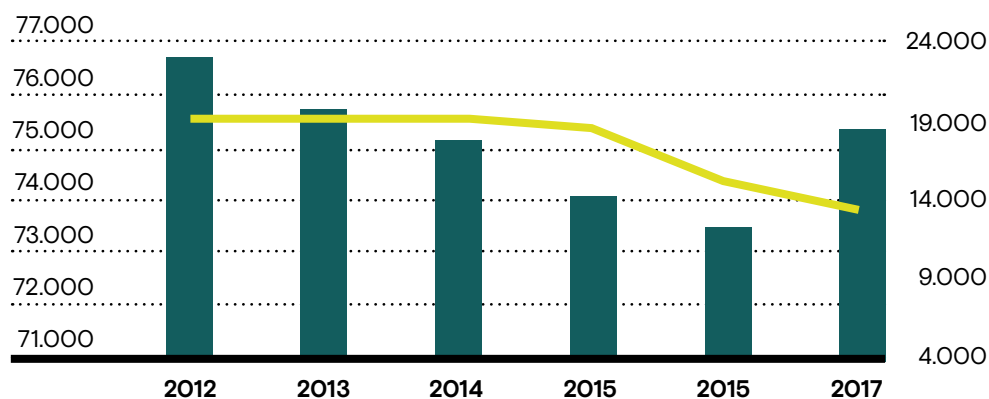
Numărul total de salariați din județul Gorj a scăzut constant din 2012 până în 2016. Dintre aceștia, putem estima că aproximativ 25% lucrau la CEO, procent care a rămas relativ constant până în 2016, când procentul ocupat de salariații CEO a scăzut la aproximativ 20%. Această scădere nu s-a reflectat în scăderea numărului de salariați la nivel de județ, acesta păstrând aceeași traiectorie ușor descendentă, similară ultimilor ani<sup>20</sup>. Având în vedere că CEO nu a făcut angajări semnificative în această perioadă, putem spune că această creștere a numărului de salariați din Gorj s-a datorat altor sectoare de activitate economică.

→  
Efectivul  
salariaților  
2008-2017



→  
Procent salariați  
CEO din totalul  
persoanelor  
salariate Gorj  
2012 - 2017

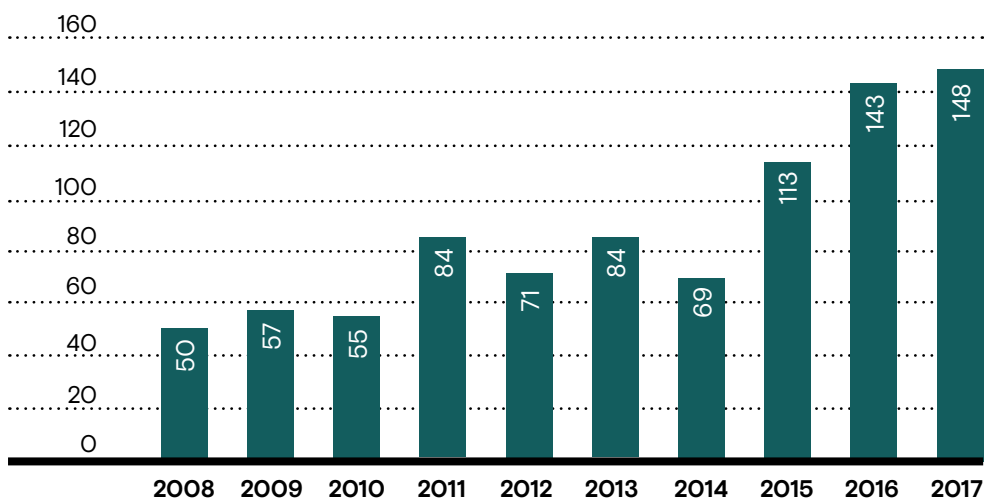
■ nr. angajați Gorj  
■ nr. angajați CEO



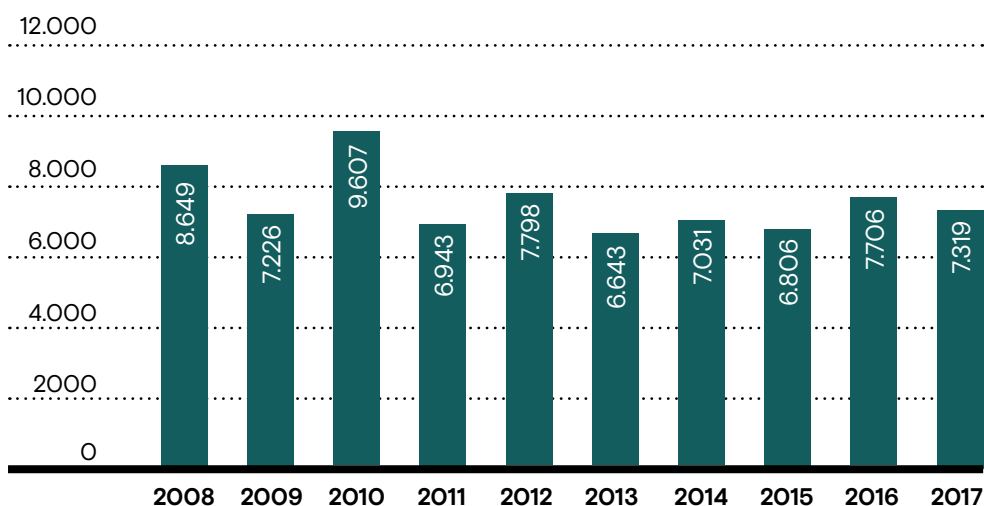
<sup>19</sup> <http://statistici.inse.ro:8077/tempo-online/>

<sup>20</sup> Două dintre termocentralele CEO, Craiova II și Ișalnița, funcționează în județul Dolj, însă numărul cumulativ al angajaților celor două termocentrale este sub 10% din totalul CEO.

Având în vedere acest declin continuu al locurilor de muncă disponibile, degradarea condițiilor socio-economice, precum și lipsa percepută a investițiilor în sectoare noi la nivelul județului Gorj, toți acești factori au condus la un proces amplu de migra-re a populației spre alte zone mai dezvoltate. Astfel, numărul de emigranți definitiv, adică acele persoane de cetățenie română care emigrează și își stabilesc domiciliul în străinătate, a crescut în perioada 2008 - 2017. Numărul persoanelor care și-au schim-bat definitiv domiciliul, însemnând acele persoane care, într-un anumit interval de timp, și-au schimbat domiciliul dintr-o localitate în alta, a crescut considerabil în anul 2010, prezentând valori relativ constante în anii ulteriori.



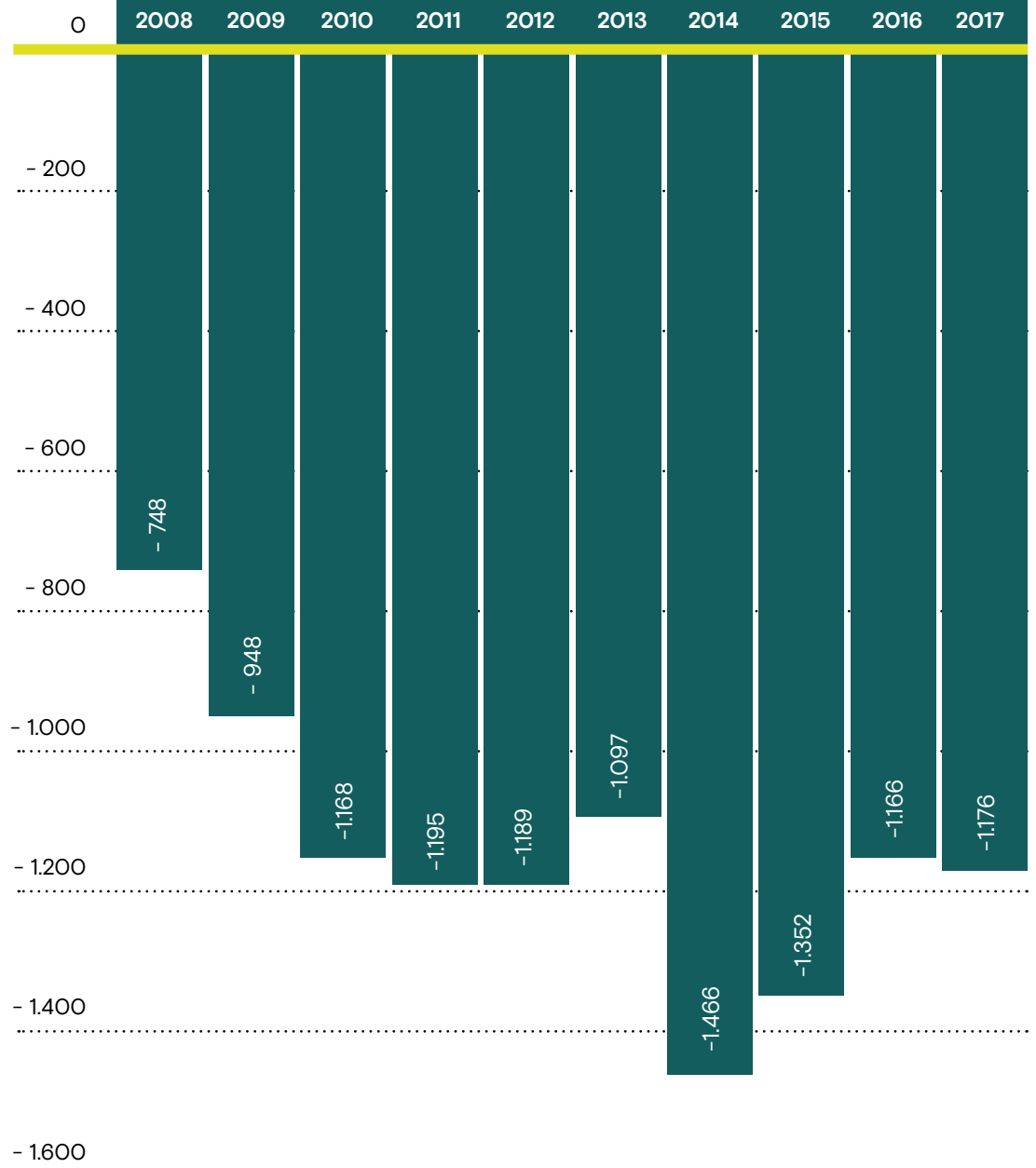
←  
Emigranți  
definitivi  
în perioada  
2008-2017



←  
Plecări cu  
domiciliul  
în perioada  
2008-2017

**Sporul natural anual înregistrat, adică diferența dintre numărul nașcuților-vii și numărul deceselor, a fost negativ pentru toată perioada 2008-2017.**

Ușoara tendință de redresare a nivelului sporului natural din perioada 2012-2013 a fost întreruptă în anul 2014, înregistrând o cădere bruscă și ajungând la o valoare de -1.466 persoane, reprezentând cel mai scăzut nivel al sporului natural în perioada de timp analizată. După 2014 sporul natural a cunoscut o creștere treptată, ajungând la -1.176 de persoane.



# Proiecte POR în Gorj

**Fondurile structurale își propun să susțină crearea de noi locuri de muncă, competitivitatea și creșterea economică, dezvoltarea durabilă și să îmbunătățească calitatea vieții tuturor cetățenilor. În principal, aceste fonduri sunt menite să întărească coeziunea la nivelul Uniunii Europene, fiind destinate regiunilor defavorizate sau în curs de dezvoltare<sup>21</sup>.**

Programul Operațional Regional (POR) pentru perioada 2007-2013 a fost finanțat din Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR) și a implementat elemente importante ale Strategiei Naționale de Dezvoltare Regională a Planului Național de Dezvoltare (PND). Scopul acestei finanțări a fost de a contribui, împreună cu celelalte Programe Operaționale Sectoriale (PO), la realizarea obiectivului Strategiei Naționale de Dezvoltare Regională a PND și al Cadrului Național Strategic de Referință, și anume diminuarea disparităților de dezvoltare economică și socială dintre România și statele membre ale UE<sup>22</sup>. Obiectivul strategic al POR și al celor 5 Axe prioritare tematice a constat în sprijinirea dezvoltării regiunilor României din punct de vedere economic și social, durabil și echilibrat teritorial și sprijinirea dezvoltării durabile a polilor urbani de creștere și îmbunătățirea mediului de afaceri și a infrastructurii de bază.

Scopul POR a fost așadar să sprijine o creștere echilibrată a tuturor zonelor țării, nu atât prin redistribuirea resurselor publice, cât mai ales prin asigurarea ca toate zonele să aibă un nivel minim de infrastructură de afaceri, socială și capital uman, care să permită creșterea economică.

**Bugetul total alocat POR a fost de aproximativ 4,4 miliarde euro, din care fondurile UE au reprezentat 84% din bugetul total, iar fondurile naționale 16% (14% finanțare publică și 2% finanțare privată).**

Fondurile POR s-au alocat pe axele prioritare de dezvoltare ale programului și, orientativ, pe regiuni de dezvoltare.

Schimbările economice care au survenit în România după 1990 s-au reflectat, între altele, într-un proces de restructurare a industriei țării, care a avut ca efect reducerea activităților economice din orașele industriale și, în consecință, disponibilizarea unui număr important de salariați. Ca urmare, s-a înregistrat scăderea veniturilor populației, reducerea investițiilor publice în infrastructura de bază și deteriorarea situației sociale din centrele urbane<sup>23</sup>.



<sup>21</sup> [https://ec.europa.eu/regional\\_policy/en/policy/what/investment-policy/](https://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/what/investment-policy/)

<sup>22</sup> <http://arhiva.fonduri-structurale.ro/Detailu.aspx?t=Regional>

<sup>23</sup> [http://www.adrcentru.ro/Document\\_Files/PORInfoSolicitant/00000127/dxf70\\_POR\\_iunie\\_2007.pdf](http://www.adrcentru.ro/Document_Files/PORInfoSolicitant/00000127/dxf70_POR_iunie_2007.pdf) pg. 123;



În județul Gorj, parte a regiunii de dezvoltare Sud-Vest Oltenia, au fost derulate în perioada 2007-2013 60 de proiecte finanțate prin POR, acoperind toate cele 5 Axe prioritare, dintre care cele mai multe au fost implementate pentru

**Axa prioritară 4**

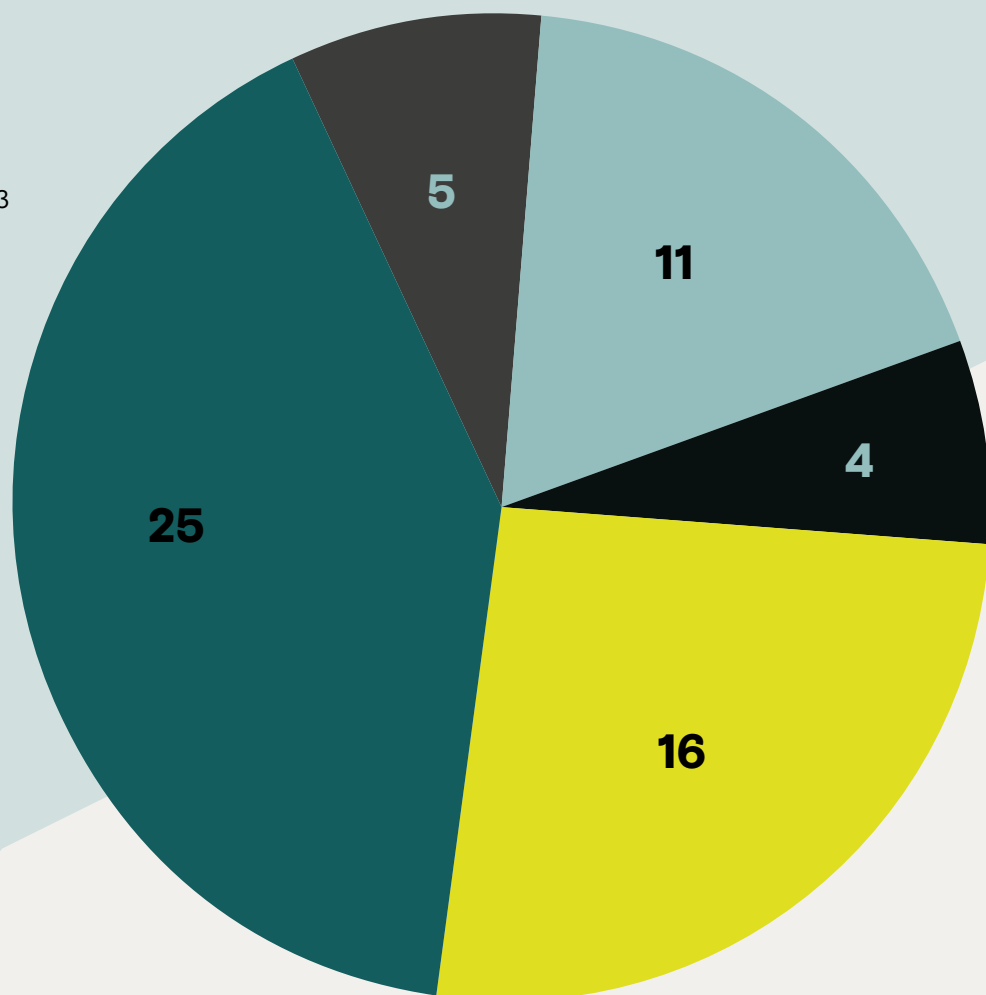
Sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri regional și local,

**Axa prioritară 3**

Îmbunătățirea infrastructurii sociale,

**Axa prioritară 1**

Sprijinirea dezvoltării durabile a orașelor – potențiali poli de creștere.



La nivelul județului, municipiul Târgu Jiu conduce detașat numărul de proiecte realizate – 30 – 15 dintre acestea fiind finanțabile sub Axa prioritară 4. Obiectivul acestor proiecte a fost dezvoltarea durabilă a microîntreprinderilor și diversificarea activității lor prin re tehnologizare sau prin achiziția de utilaje și echipamente, dar și înființarea de noi unități economice. Microîntreprinderile joacă un rol important în dezvoltarea economică locală și în crearea de noi locuri de muncă, astfel că implementarea acestor tipuri de proiecte este necesară în sprijinirea climatului antreprenorial din cadrul comunităților locale, facilitarea creării de noi afaceri și dezvoltarea celor existente reprezentând scopul principal al acestora. Însă, dacă ne raportăm la valorile ratei șomajului sau la numărului efectiv de salariați la nivel de județ, nu putem deduce o corelație între aceste proiecte și rezolvarea problemelor ce țin de crearea de locuri de muncă. În cazul celorlalte localități din județul Gorj, multe dintre proiecte s-au concentrat mai mult pe dezvoltarea durabilă a orașelor prin regenerarea fizică a arealelor urbane cu probleme, prin dezvoltarea și/sau reabilitarea infrastructurii și utilităților publice urbane, precum și prin finanțarea investițiilor în transportul public urban. S-a pus accent și pe modernizarea și reabilitarea infrastructurii sociale (centre de îngrijire a copiilor, centre pentru bătrâni și centre de asistență pentru persoanele cu deficiențe, centre pentru tineret, etc.), dar și pe crearea și dezvoltarea infrastructurii de turism.

# Proiecte POS DRU în Gorj

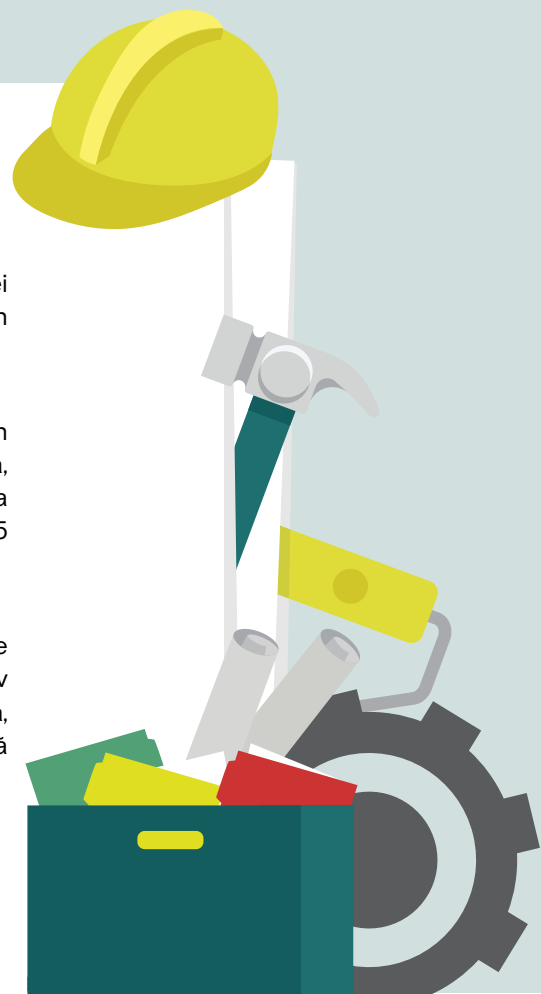
Un alt program operațional relevant pentru domeniul ocupării forței de muncă și cu potențial de a scădea impactul disponibilizărilor a fost Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane (POS DRU). Acesta a stabilit axele prioritare și domeniile majore de intervenție ale României în domeniul resurselor umane în vederea implementării asistenței financiare a Uniunii Europene prin intermediul Fondului Social European, în cadrul Obiectivului Convergență, pentru perioada de programare 2007 – 2013.

POS DRU a fost programul propus de România și aprobat de Comisia Europeană prin care au fost definite strategia de dezvoltare, intervenția Fondului Social European (FSE) sprijinind atingerea obiectivelor în domeniul dezvoltării resurselor umane<sup>24</sup>. Obiectivul general al POS DRU l-a constituit dezvoltarea capitalului uman și creșterea competitivității, prin corelarea educației și învățării pe tot parcursul vieții cu piața muncii și asigurarea de oportunități sporite pentru participarea viitoare pe o piață a muncii modernă și flexibilă<sup>25</sup>.

**Pentru realizarea obiectivelor naționale și ale UE, alocarea financiară totală pentru POS DRU a fost de 4,089 miliarde euro, din care 3,467 miliarde euro au reprezentat finanțarea FSE și aproximativ 613 milioane euro au fost contribuția publică națională<sup>26</sup>.**

## Intervențiile FSE în România prin POS DRU și alocările lor financiare au fost:

- Promovarea învățării pe tot parcursul vieții și a adaptabilității forței de muncă și întreprinderilor ( Axa Prioritară 2 și 3), cu o pondere în alocarea financiară de 38,37%;
- Promovarea măsurilor active de ocupare pentru populația inactivă, în special pentru persoanele care trăiesc din agricultura de subsistență, tinerii șomeri și șomerii de lungă durată, precum și integrarea pe piața muncii și incluziunea socială a grupurilor vulnerabile (Axa Prioritară 4, 5 și 6), cu o pondere în alocarea financiară de 34,21%;
- Educația și formarea profesională în sprijinul creșterii economice și dezvoltării societății bazate pe cunoaștere, având ca obiectiv modernizarea sistemului educațional și de formare inițială și continuă, inclusiv pe sprijinirea educației universitare și cercetării (Axa Prioritară 1), cu o pondere în alocarea financiară de 23,55% <sup>27</sup>.







Un exemplu de proiect co-finanțat din Fondul Social European prin POS DRU este cel derulat de Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă Gorj (AJOFM Gorj) în perioada noiembrie 2010 – aprilie 2012, denumit **„Program de Măsuri Active pentru Ocupare – PAEM”**. Proiectul a fost implementat în județul Gorj, localitățile Târgu Jiu, Rovinari și Târgul-Cărbunești, pe o perioadă de 18 luni și s-a adresat șomerilor tineri cu vârsta între 16-24 de ani și șomerilor de lungă durată, tineri și adulți. Obiectivul general al proiectului a fost acela de a îmbunătăți adaptabilitatea șomerilor tineri cu vârsta între 16-24 de ani și șomerilor de lungă durată la nevoile și evoluția pieței locale și regionale a muncii și generarea unui efect pozitiv pe termen lung prin dezvoltarea unei culturi antreprenoriale în rândul grupului țintă<sup>28</sup>. Conform rezultatelor proiectului, din cei 899 de șomeri tineri cu vârsta între 16-24 ani și șomeri de lungă durată informați și consiliați profesional, doar un număr de 105 persoane au ocupat un loc de muncă la sfârșitul proiectului<sup>29</sup>.



**„Pași spre viitor”** este un alt proiect co-finanțat prin POS DRU, demarat de Asociația Psihologilor Gorjeni. Derulat în perioada iulie 2014 – decembrie 2015, proiectul și-a propus să ofere servicii specializate pentru stimularea forței de muncă și s-a adresat persoanelor care caută un loc de muncă, șomerilor tineri, șomerilor de lungă durată cât și șomerilor de peste 45 de ani. Deși se cunoaște că au fost 488 de persoane care au beneficiat de recalificare în urma acestui proiect, nu există informații legate de rata de succes a procesului.

24 [http://www.fonduri-structurale.ro/Document\\_Files/resurseumane/00000030/9lqmd\\_dci\\_2013.pdf](http://www.fonduri-structurale.ro/Document_Files/resurseumane/00000030/9lqmd_dci_2013.pdf), pg. 2

25 [http://www.fonduri-structurale.ro/Document\\_Files/resurseumane/00000030/1bjbd\\_pos\\_dru\\_romana.pdf](http://www.fonduri-structurale.ro/Document_Files/resurseumane/00000030/1bjbd_pos_dru_romana.pdf), pg.4

26 [http://old.fonduri-ue.ro/posdru/images/downdocs/multiannual\\_evaluation\\_plan\\_ro.pdf](http://old.fonduri-ue.ro/posdru/images/downdocs/multiannual_evaluation_plan_ro.pdf) pg.5;

27 [http://old.fonduri-ue.ro/posdru/images/downdocs/multiannual\\_evaluation\\_plan\\_ro.pdf](http://old.fonduri-ue.ro/posdru/images/downdocs/multiannual_evaluation_plan_ro.pdf) pg.6;

28 [http://paem.centruldecacul.ro/index.php?option=com\\_content&view=front-page&Itemid=1](http://paem.centruldecacul.ro/index.php?option=com_content&view=front-page&Itemid=1);

29 [http://paem.centruldecacul.ro/images/Comunicat\\_de\\_presa\\_inchidere\\_proiect\\_PAEM.pdf](http://paem.centruldecacul.ro/images/Comunicat_de_presa_inchidere_proiect_PAEM.pdf) ;

# Concluzii și Recomandări

În secțiunile anterioare am prezentat situația disponibilizărilor care au avut loc la Complexul Energetic Oltenia în ultimii ani pentru a avea o imagine asupra evoluției principalului angajator din Gorj din perspectiva forței de muncă angajate. În continuare am comparat datele cu cele demografice reprezentative la nivelul întregului județ, pentru a vedea dacă și cum influențează situația CEO pe cea din regiune. În ultima parte am analizat cele mai relevante programe operaționale a căror implementare s-a încheiat, încercând să identificăm gradul de împlinire a obiectivelor asumate.

Obiectivul analizei acestor trei aspecte a fost completarea unui puzzle care să indice ce abordare a avut cel mai mare succes în reintegrarea minerilor disponibilizați în piața muncii. Din păcate, lipsesc piesele cele mai importante. Dacă datele cantitative despre proiectele implementate cu fonduri europene sunt limitate, cele calitative lipsesc cu desăvârșire. **Așadar, deși avem o perspectivă aproape completă a problemei centrale și cunoaștem și soluțiile propuse pentru rezolvarea acesteia în perioada 2007-2013, nu știm decât într-o mică măsură ce grad de succes au avut - însă acesta poate fi dedus, în primul rând dacă ne uităm la evoluția economiei locale începând cu anul 2014.**

**Înțelegerea evoluției demografice a județului Gorj și a utilizării forței de muncă în Complexul Energetic Oltenia sunt suficiente pentru a putea considera împlinit scopul acestui exercițiu: identificarea unor propuneri concrete care să ghideze planificarea pentru perioada următoare de programare a bugetului european și pentru celelalte instrumente de finanțare prezentate în introducere. Astfel, propunem o serie de recomandări:**

- Prioritățile pentru finanțare să fie identificate local, la firul ierbii. În ultimii 30 de ani s-au făcut zeci sau sute de strategii pentru (re)dezvoltarea regiunilor din România, însă aproape mereu acestea au fost elaborate la centru, de către persoane care nu au intrat în contact direct cu problemele locale. Rezultatul a fost o serie de documente stufoase care nu au fost puse în aplicare și nu au fost susținute de populația locală.
- Participarea publicului la luarea deciziei trebuie să devină omniprezentă. Având în vedere abordarea care a dominat procesele de luare a deciziei în România, o astfel de propunere este radicală, așadar schimbarea nu se va putea realiza peste noapte. Însă metodele actuale, prin care o elită decide pentru întreaga comunitate, alienează cetățenii și aceștia nu își asumă procesul de redezvoltare. Din fericire, nu este nevoie să reinventăm roata, existând o serie de colecții de bune practici. Cetățenii și reprezentanții acestora – fie că este vorba despre ONG-uri, asociații sau sindicate – trebuie să fie implicați în toți pașii ce țin de planificarea, implementarea sau evaluarea strategiilor și proiectelor concrete și trebuie să aibă puterea de a lua decizii sau de a adăuga și schimba elementele pe care aceștia le găsesc relevante.
- Orice strategie elaborată în prezent și în viitor trebuie să fie pusă în contextul tranziției energetice. Obiectivul de decarbonizare a economiei până în 2050 este unul deosebit de ambițios, iar îndeplinirea acestuia presupune schimbări în toate sectoarele economiei. Proiectele care nu vor avea acest lucru în vedere vor avea șanse semnificativ mai mici în competițiile pentru finanțare.
- Sectoarele cu potențial ridicat trebuie identificate la nivel local, prin studii care aplică o metodologie științifică și obiectivă și prin consultarea populației active în economie. Proiectele care demonstrează capacitatea de a contribui la decarbonizarea economiei trebuie să fie prioritare, altminteri existând riscul ca în câțiva ani companiile locale să fie din nou nevoite să identifice soluții pentru reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră.
- Complexul Energetic Oltenia trebuie să pregătească un plan realist pentru redimensionarea activității în următorii ani, prin care să estimeze disponibilizările și pensionările din următorii ani. Continuarea activității termocentralelor pe cărbune după 2030 este improbabilă, având în vedere vârsta unităților, costurile de producție, care vor depăși prețul de vânzare al electricității și faptul că ajutorul de stat pentru industria cărbunelui este ilegal în Uniunea Europeană. Intenția de a construi parcuri fotovoltaice cu o capacitate instalată totală de 300MW este un pas concret în direcția cea bună, acest proiect permițând atât continuarea activității într-un domeniu în care compania este experimentată, cât și retenția unei părți a forței de muncă.
- Având în vedere provocările ridicate presupuse de tranziția energetică, instituțiile statului trebuie să preia inițiativa în acest proces și să se adapteze la nevoile comunităților. Acest lucru presupune și o creștere a capacității pentru a putea aloca resursele necesare – atât în termeni de ore de lucru alocate, cât și personal specializat pentru nevoi specifice. Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă, Universitatea Constantin Brâncuși sau Inspectoratul Școlar sunt doar câteva exemple de instituții fără de care recalificarea forței de muncă nu va fi posibilă.
- Programele operaționale actuale pentru perioada 2014-2020 trebuie evaluate onest înainte ca cele noi, pentru 2021-2027, să fie finalizate. Nu trebuie urmărite doar rata de absorbție a fondurilor europene sau varietatea de proiecte, ci și calitatea acestora. Acest lucru se poate face în baza unei serii de indicatori, precum numărul de locuri de muncă create sau nivelul de creștere a întreprinderilor nou înființate. Noile programe operaționale trebuie definite și în baza acestor evaluări.

